

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-42>

УДК 336.32; 657; 658

Шигун Марія Михайлівна

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1660-9534>

Мухомор Григорій Вікторович

аспірант,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-1276-109X>

Mariya Shygun, Hryhorii Mukhomor

The National University of Water and Environmental Engineering

**НОВИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ОБОРОТНОСТІ
ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI****A NEW APPROACH TO ANALYSING
RECEIVABLES TURNOVER**

Анотація. Аналіз якості управління дебіторською заборгованістю є важливим завданням для фахівців з обліку та управління підприємством. Один із основних показників, який використовується для цього – оборотність дебіторської заборгованості. Проте, звичний розрахунок оборотності не враховує можливих відхилень залишку дебіторської заборгованості на звітну дату. Це може призводити до викривлення аналітичної інформації, оскільки дебіторська заборгованість змінюється протягом року, а її балансове значення не завжди є середнім. Тому, для вирішення цієї проблеми у статті запропоновано альтернативний метод розрахунку оборотності, на основі повного доступу до облікової інформації, що врахує зміни сум та періоду повернення дебіторської заборгованості. Цей показник здатний більш точно характеризує ефективність управління дебіторською заборгованістю.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, сумнівна заборгованість, безнадійна заборгованість, дохід від реалізації, оборотність дебіторської заборгованості.

Summary. Analysing the management of accounts receivable is an important task for accounting and management professionals. One of the main indicators used for this purpose is receivables turnover. The ultimate goal of this indicator is to provide information on the average number of debt turnovers during the year and the period of one turnover. Its annual value is usually calculated on the basis of financial statements by dividing net sales revenue by the balance of receivables. However, such a calculation is not immune to variations in receivables during the period. Moreover, the different frequency of transactions, different amounts of each transaction, and the presence of bad debts can lead to misinterpretation of analytical information. Therefore, the authors have developed a new indicator (Re), which is designed to comprehensively assess the effectiveness of accounts receivable management and takes into account the specifics of individual debts. It is important to note that the Re indicator can be calculated only if there is full access to accounting information. Therefore, the analyst can use relevant information, avoiding common mistakes, including those related to the inclusion of transactions with simultaneous payment in revenue. In addition, access to accounting information allows to take into account doubtful and uncollectible receivables, which are not reflected in the financial statements but have a significant impact on asset turnover. The value of the indicator derived as a result of the study is certainly comprehensive and comparable, and therefore its interpretation does not require further explanation, as Re task is not to calculate the average receivables recovery period, but to provide a general assessment of the effectiveness of managing this asset, which, when compared with previous periods and similar companies, would really indicate the quality of sales management. By integrating Re into the company's ERP system, it will be possible to calculate it at any time, thereby controlling the liquidity of assets. Therefore, the indicator we have developed is of particular practical importance for stakeholders.

Keywords: accounts receivable, doubtful debts, bad debts, sales revenue, accounts receivable turnover.

Постановка проблеми. Дебіторська заборгованість є важливим інструментом реалізаційної політики, оскільки вона сприяє збуту в умовах

обмежених грошових ресурсів. Управління дебіторською заборгованістю спрямоване на прискорення її інкасації, тому показники ефективності

управління мають відображати зміни в термінах повернення. Одним із таких показників є оборотність дебіторської заборгованості, який обчислюється шляхом ділення доходу від реалізації на залишок дебіторської заборгованості. За початковою гіпотезою, середній залишок дебіторської заборгованості протягом року вказується у звіті про фінансовий стан. Проте, мінливість залишку дебіторської заборгованості може робити показник оборотності не практичним та не завжди відображати реальну ситуацію з поверненням заборгованості. Це підкреслює необхідність дослідження альтернативного способу розрахунку оборотності дебіторської заборгованості для точнішої оцінки ефективності збутової політики підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання аналізу ефективності управління дебіторською заборгованістю досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні автори. Зокрема, Грицай О. та Станасюк Н. вважають, що показником ефективності управління дебіторською заборгованістю є скорочення її абсолютної величини й термінів погашення [2, с. 825–831]. З іншого боку, Белозерцев В. та Єлісеєва О. наголошують на вчасності повернення заборгованості для забезпечення фінансової стійкості, менше акцентуючи увагу на її абсолютних величинах [3, с. 3–11]. Власова Н. та Носач Л. розглядають показник оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості як основний показник ефективності управління підприємством в цілому [1, с. 81–87]. Степаненко О. та Дубовик М. провели дослідження показників аналізу дебіторської заборгованості, виділяючи показник оборотності як один із основних, розраховувати який варто на основі річної фінансової звітності [8, с. 121]. Берліана Ф., Ревіандані В. та Вілантіка Е. розглядають показник оборотності як основу ефективності управління дебіторською заборгованістю, проте, не вважають суттєвими зміни показників протягом року, пропонуючи визначати показник оборотності лише на звітну дату [4, с. 1–14].

На наш погляд, проблема достовірності показника оборотності дебіторської заборгованості залишається недостатньо дослідженою. Ця позиція підсилюється дослідженням Шипа В., який підкреслює наявні проблеми розрахунку показника оборотності, акцентуючи увагу на тому, що для його достовірності варто аналізувати або помісячно або навіть поденно та враховувати саме дохід від реалізації, утворений саме за рахунок операцій післяплати [5, с.4]. Відповідно можемо підсумувати, що більшість науковців для проведення аналізу ефективності управління дебіторською заборгованістю пропонують використовувати показник оборотності, але наведені методології розрахунку використовують інформацію з фінансової звітності, без урахування балан-

сових змін дебіторської заборгованості протягом звітного періоду. Тому, пошук альтернативних способів оцінки оборотності підкреслює актуальність нашого дослідження.

Мета статті. Довести недостовірність показника оборотності дебіторської заборгованості з використанням даних річної фінансової звітності. На основі виявлених проблем запропонувати шляхи їх вирішення та розробити новий показник, який відображатиме ефективність інкасації дебіторської заборгованості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оборотність, як основний показник ефективності управління дебіторською заборгованістю (ДЗ), має показати кількість оборотів (або інкасацій) протягом року. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості прийнято обчислювати за наступною класичною формулою:

$$k(\text{об}) = \frac{\text{Дохід}}{\text{Дебіторська заборгованість}} \quad (1)$$

де: дохід – дохід від реалізації товарів, робіт та послуг протягом року;

дебіторська заборгованість – дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги (грошова) на дату балансу;

$k(\text{об})$ – коефіцієнт оборотності

Джерело: сформовано на основі [8, ст.121]

Тривалість одного обороту визначається як середній період повернення заборгованості боржником, зокрема:

$$T(\text{об}) = \frac{360}{k(\text{об})} \quad (2)$$

де: 360 – звітний період, 1 рік;

$T(\text{об})$ – період 1 обороту.

Джерело: сформовано авторами на основі [5, ст. 4]

При розрахунку коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості (1), використовуючи рядок 2000 «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)», звіту про фінансові результати та рядок 1125 «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги» звіту про фінансовий стан, ми маємо підкреслити природу суті показника, який отримують аналітики. Якщо завдання розрахунку показника оборотності – надати кількість «оборотів» дебіторської заборгованості протягом року, на основі чого в подальшому розраховується кількість днів одного обороту (або середня кількість днів повернення дебіторської заборгованості), то такий показник може мати суттєві відхилення та призвести до помилкового розуміння ефективності управління дебіторською заборгованістю. Розглянемо окремі облікові проведення, в яких застосовується кореспонденція з рахунком доходу від реалізації продукції, робіт та послуг (табл. 1).

Таблиця 1 – Визнання доходу з реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)¹

№	Дебет	Кредит	Характеристика
1	301 «Готівка в національній валюті»	702 «Дохід від реалізації товарів»	Визнаний дохід від реалізації товарів у роздрібній торгівлі з одночасною оплатою
2	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	701 «Дохід від реалізації готової продукції»	Визнаний дохід від реалізації продукції з утворенням дебіторської заборгованості. Таке проведення використовується і при обміні неподібними активами

Джерело: сформовано авторами на основі [17; 18, с. 2]

Отже, як показано в табл. 1, дохід від реалізації готової продукції виникає не лише з одночасним утворенням дебіторської заборгованості, але також при роздрібному продажі. Тому, величина реалізації рядку 2000 «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» може не цілком бути пов'язаною із дебіторською заборгованістю. Якщо у фахівців з аналізу є лише фінансова звітність, то такий спосіб розрахунку може бути виправданим, проте, якщо показник розраховується менеджментом підприємства, який володіє деталізованими обліковими даними та планує примати на основі таких даних обґрунтовані рішення, тоді важливо більш детально аналізувати величини доходу і, зокрема, виділяти тільки ту частину доходу, яка була визнана разом з утворенням дебіторської заборгованості, інакше можливе завищення показника оборотності. Проблема недостовірності розрахунку оборотності дебіторської заборгованості була розглянута у праці Шипа В., який пропонує оборотність дебіторської заборгованості максимально конкретизувати, виділяючи також дохід та дебіторську заборгованість за різними типами операцій [5, с. 3]. Разом з тим, науковцями практично не приділяється увага відмінності самої дебіторської заборгованості за реалізованою продукцією, зокрема за

показниками впливу як величина договору, кількість дебіторів, термін кожної затримки, тощо. Відповідно розглянемо основні похибки розрахунку показника оборотності дебіторської заборгованості на прикладі альтернативних випадків. Якщо припустити, що протягом року підприємство має 4 змінних, що вплинуть на оборотність дебіторської заборгованості, зокрема:

- різна кількість дебіторів;
- відмінна тривалість заборгованості;
- різна періодичність операцій;
- різні суми заборгованості.

Всі вищенаведені змінні вплинуть на криву дебіторської заборгованості (залишок на дату) протягом звітного періоду. Тому, на основі наведених 4-х змінних, при лише 2-х виборах (однакові / різні) маємо 16 альтернативних груп комбінацій впливу на оборотність. Звичайний показник оборотності працює, коли термін заборгованості протягом року, суми договорів, ділова активність є однаковими – що є нетиповим для звичайної господарської діяльності. Для подальшого дослідження приймаємо до розгляду виключно дохід, визнаний з утворенням дебіторської заборгованості. На рис. 1 зображений графік умовного доходу та дебіторської заборгованості на дату складання звітності.

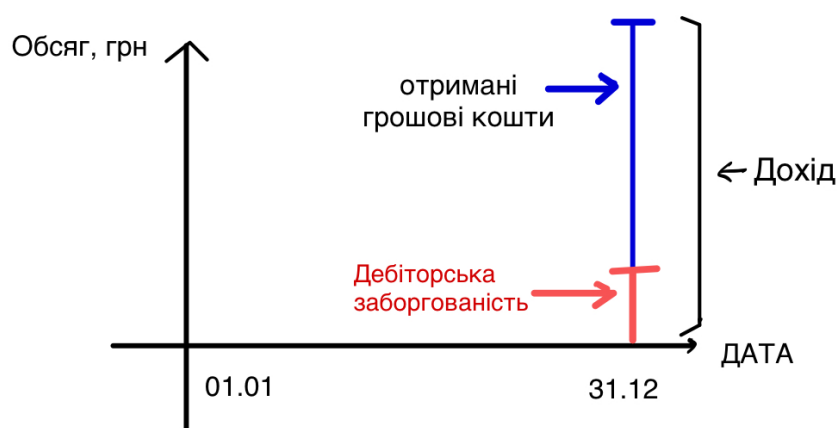

Рисунок 1 – Складові оборотності дебіторської заборгованості станом на дату складання фінансової звітності²

Джерело: власна розробка авторів

¹ Таблиця не має на меті відобразити усі можливі господарські операції з виникненням доходу від господарських операцій, а має ціллю лише показати, що не у всіх операціях виникає дебіторська заборгованість при виникненні доходу

² Надалі спрощений підхід до розуміння доходу, де поняття «дохід» розглядається від операцій з реалізації товарів, робіт та послуг.

Дані щодо дебіторської заборгованості та дохід на кінець звітного періоду можуть суттєво відрізнитись від їх середніх значень. Тому, використання балансового показника залишку дебіторської заборгованості з гіпотезою про його еквівалентність середньому значенню здатне призвести до суттєвих похибок в аналізі та подальшому прийнятті рішень. На рис. 2 показано оцінку співвідношення доходу і дебіторської заборгованості з досить короткими інтервалами обчислення на даних умовного підприємства.

На основі рис. 2 демонструємо, що протягом року коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості може бути різним. Часте обчислення коефіцієнту оборотності ($K_{об}$) протягом звітного періоду робить коефіцієнти не співставними, адже розрахунки проводяться в різні часові періоди. В більш пізніх періодах дохід стає більшим, а дебіторська заборгованість може як зменшитись, збільшитись, так і залишитись без змін. Тому, на наш погляд, краще використовувати показник «періоду обороту», адже він включатиме зміну показника часу (див. формулу 2) – кількість днів після початку звітного періоду. Показник періоду обороту буде більш репрезентативним, в порівнянні із коефіцієнтом оборотності. Відтак,

більш часте обчислення коефіцієнту оборотності та періоду одного обороту дозволяє точніше аналізувати ефективність управління дебіторською заборгованістю протягом усього періоду. Вже на цьому етапі фахівці з обліку та управління можуть робити проміжні висновки про середній термін оплати заборгованості протягом періоду. Окрім цього, частіший розрахунок оборотності дозволяє виявити тенденції в оплаті протягом року та робити прогнози на основі такої інформації.

Виходячи з припущення, що чим частіше обчислюється оборотність – тим точніші результати, припустимо, що оборотність аналізується безперервно. Відповідно, побудуємо новий рисунок, де інтервали часу між обчисленням оборотності будуть близькі до нуля. Фактично, ми формуємо графік зміни дебіторської заборгованості (червона площа) та доходу, різниця між цими величинами свідчатиме про вже отримані грошові кошти (синя площа).

На основі рис. 3 можемо констатувати, що підприємство має намагатись зменшувати червону зону (дебіторську заборгованість), адже це збільшує синю зону (отримання грошових коштів), що, в свою чергу, підвищує показник оборотності дебіторської заборгованості. Якщо дебітор протягом

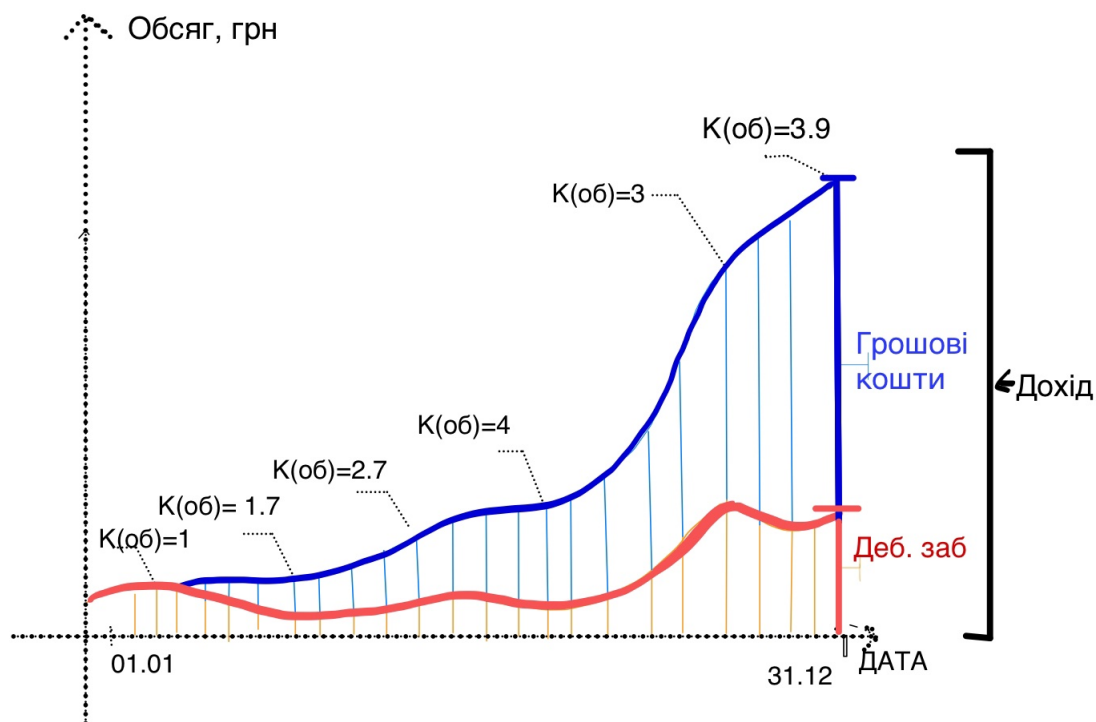

Рисунок 2 – Плаваюча величина оборотності дебіторської заборгованості протягом звітного року

Де: червоний графік – динаміка залишку ДЗ на підприємстві;
синій графік – динаміка доходу на підприємстві;
сині стовпці – величина сплачених зобов'язань за дебіторською заборгованістю (Грошові кошти);
червоні стовпці – залишок ДЗ на певну дату;
стовпці відповідають датам обчислення оборотності на підприємстві.

Джерело: власна розробка авторів

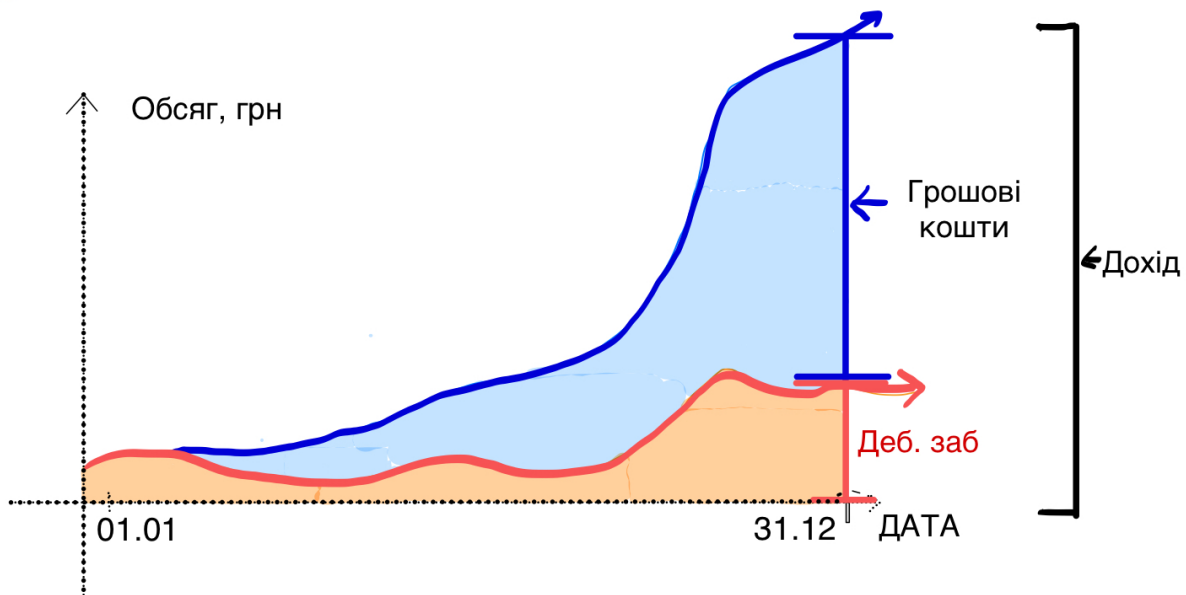

Рисунок 3 – Крива зміни доходу і дебіторської заборгованості протягом року

Де: червона лінія графіку – крива залишку дебіторської заборгованості протягом звітного періоду; червона площа – частина ресурсів протягом року, зосереджена у формі дебіторської заборгованості; синя лінія графіку – величина доходу від реалізації протягом звітного періоду; синя площа – частина ресурсів протягом року, зосереджена у формі грошових коштів.

Джерело: власна розробка авторів

звітного року взагалі не сплачуватиме заборгованість, тоді ДЗ = Дохід (сектор А, рис. 4). Якщо ж дебітор сплачуватиме заборгованість, тоді графік дебіторської заборгованості прямуватиме вниз, з одночасним утворенням синьої зони – отриманих грошових коштів (ГК) (сектор Б, рис. 4). Ефективне управління підприємством передбачає постійний процес максимізації зменшення червоної зони (ДЗ) та збільшення синьої (ГК). Ефективність управління дебіторською заборгованістю, на наш погляд, полягає в збільшенні протягом періоду величини ресурсів у формі грошових коштів (площа синьої фігури на графіку) відносно величини ресурсів у формі дебіторської заборгованості (червона площа). На рис. 4 відношення синьої та червоної площі $(ГК/ДЗ) = 0,37$. Це говорить про те, що величина інкасованих ресурсів з дебіторської заборгованості – грошові кошти, рівна 37%, при тому, що коефіцієнт оборотності на останній день звітного періоду $(20,03) = 100$. Якщо розглядати дохід як залишок ДЗ + отримані від реалізації грошові кошти, «загальна оборотність» на рис. 4 буде становити $1,37^3$. Такий спосіб розрахунку оборотності дебіторської заборгованості відмінний від існуючих, тому присвоїмо йому власне позначення – R_e^4 (**Receivables efficiency**). Приклад розрахунку R_e (Receivables efficiency) наведено на рис. 4.

Математичне обчислення R_e визначається його графічною інтерпретацією. Для знаходження площі червоної фігури – дебіторської заборгованості (надалі R_v) потрібно період існування дебіторської заборгованості (надалі T_{Ax}) помножити на величину заборгованості V_{Ax} . Для групи дебіторів формула матиме наступний вигляд:

$$Rv = \sum (V(Ax) * T(Ax)) \quad (3)$$

де: $V(Ax)$ – договірна величина дебіторської заборгованості для дебітора Ax ;

$T(Ax)$ – період існування заборгованості дебітора Ax ;

Rv – величина обсягу дебіторської заборгованості протягом періоду (площа червоної фігури).

Джерело: власна розробка авторів

Позначимо площу синьої фігури на рис. 4 через M_c (**Money Capital**) в групі дебіторів ($\sum Ax$). Для обчислення цього показника важлива дата оплати дебіторської заборгованості ($T1_{Ax}$) та остання дата звітного періоду ($T2_{Ax}$). Віднявши ці дві дати та помноживши отриманий результат на суму сплачених зобов'язань (M_{Ax}) дебітором Ax , ми отримуємо величину грошового капіталу певного періоду (площа синьої фігури). Для групи дебіторів формула матиме наступний вигляд:

³ $\frac{ДЗ+ГК}{ДЗ} = \frac{ДЗ}{ДЗ} + \frac{ГК}{ДЗ} = 1 + 0,37 = 1,37$

⁴ Receivables efficiency

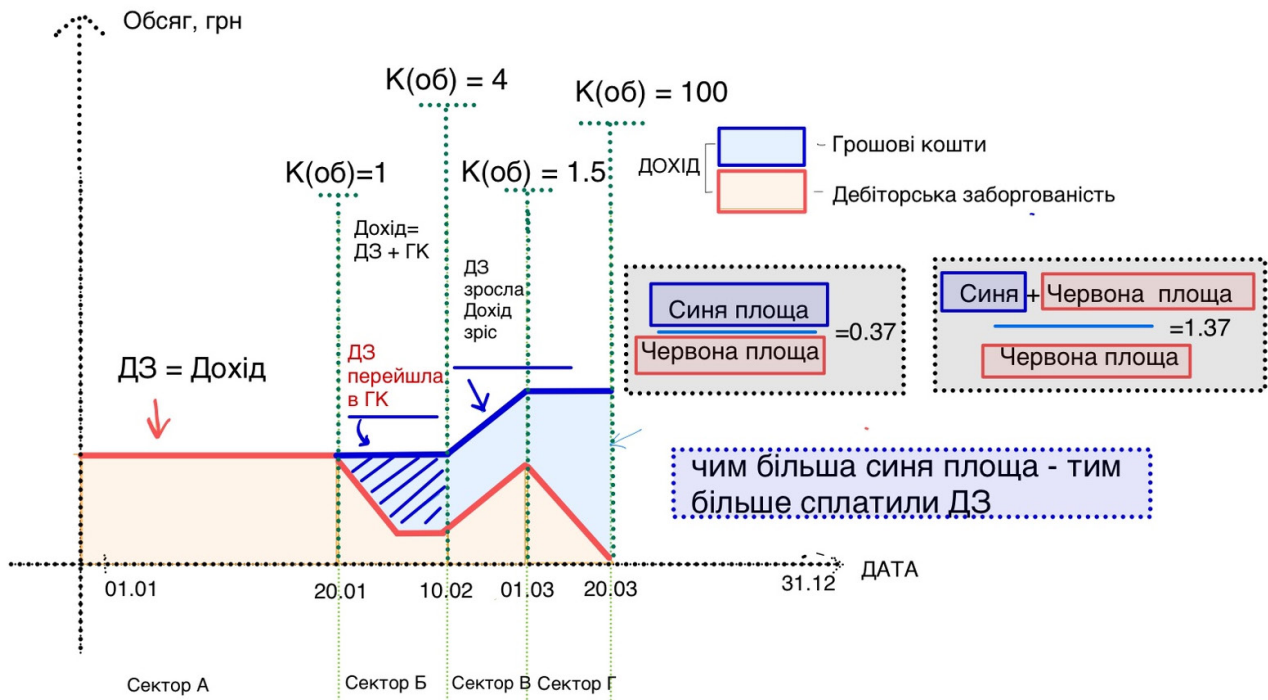

Рисунок 4 – Графічна інтерпретація взаємозв'язку доходу, дебіторської заборгованості та грошових коштів від її інкасування.

Джерело: власна розробка авторів

$$M_c = \sum \left((T2_{Ax} - T1_{Ax}) * M_{Ax} \right) \quad (4)$$

де: M_c – величина отриманого грошового капіталу з ДЗ;

$T2_{Ax}$ – остання дата звітного періоду;

$T1_{Ax}$ – дата сплати дебіторської заборгованості;

M_{Ax} – сума сплачених зобов'язань за договором з дебітором A_x .

Джерело: власна розробка авторів

Маючи формули розрахунку площ синьої (M_c) та червоної фігур (R_v), ми можемо обчислити їх співвідношення Re .

$$Re = \frac{R_v}{M_c} + 1 \quad (5)$$

де: Re – коефіцієнт ефективності управління дебіторською заборгованістю

Джерело: власна розробка авторів

Трактування Re , на основі вищеведеного матеріалу, є якісно відмінним від типового класичного коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості. На його основі не є доречним проводити розрахунок середнього терміну повернення дебіторської заборгованості. Цей показник набуває практичного значення для аналізу ефективності управління дебіторською заборгованістю на підприємстві, адже на його основі користувач може зрозуміти, яку частину ресурсів у формі ДЗ протягом періоду вдалось інкасувати.

Re не може мати загально прийнятних нормативних значень, оскільки залежить від специфіки діяльності конкретного підприємства та знаходиться в межах $1 \leq Re \leq \infty$. Якщо підприємство розглядає ефективність управління дебіторською заборгованістю через принцип: «чим менше дебіторської заборгованості і чим більше грошових коштів», тоді такий показник, при його порівняльному аналізі зможе дати відповідь на питання: «Чи стала інкасація дебіторської заборгованості більш швидко здійснюваною?». Для того, щоб його використовувати для аналізу ефективності управління дебіторською заборгованістю варто спочатку розрахувати його «нормальне значення», яке базується на звичайній діяльності та поточній реалізаційній політиці підприємства. Після цього варто проводити аналіз динаміки Re та вплив тієї чи іншої політики управління підприємства на неї. Додатковим результатом від впровадження в аналітичну практику розрахунку такого показника як Re ⁵ (**Receivables efficiency**) є те, що його можливо розраховувати в будь – який момент часу діяльності, включаючи розрахунок один раз на рік, оскільки цей показник враховує вплив часу у самій формулі.

Майбутні дослідження, на наш погляд, мають охоплювати такі ключові напрями, як:

а) пошук шляхів автоматизації розрахунків, для уникнення додаткових навантажень на облі-

⁴ Receivables efficiency

ковців та імплементування їх у ERP-системи підприємства.

б) дослідження нормальних значень R_c в залежності від галузі, розміру підприємства та інших чинників впливу.

Висновки. Дослідження наявних наукових досліджень засвідчує недостатню точність і непрактичність класичного показника оборотності дебіторської заборгованості, через можливі суттєві викривлення, пов'язані із датою розрахунку, динамікою дебіторської заборгованості протягом року та іншими чинниками. Для більш точного відображення інформації про середній термін одного обороту дебіторської заборгованості пропонуємо його розрахувати частіше і на основі модального значення репрезентативної вибірки визначати середній термін погашення дебіторської заборгованості протягом звітного періоду, його сезонні відхилення, тощо. Оскільки частий розрахунок кое-

фіцієнту оборотності дебіторської заборгованості є складним процесом, пропонуємо якісно новий аналітичний комплексний показник R_c (Receivables efficiency), який відображає ступінь ефективності управління дебіторською заборгованістю та ґрунтується на повному доступі до облікової інформації. R_c (Receivables efficiency) відображає співвідношення доходу звітного періоду до обсягу дебіторської заборгованості протягом усього звітного періоду. Показник R_c можливо розраховувати також раз на рік, оскільки він враховує вплив часу та динаміки заборгованості на її кінцеве значення. Розроблений нами аналітичний показник може суттєво покращити аналіз якості управління дебіторською заборгованістю для цілей стратегічного управління. Подальші дослідження варто проводити в напрямі інтегрування методик розрахунку представленого аналітичного показника в ERP-системи підприємств для його автоматизації.

Список використаних джерел:

1. Власова Н.О., Носач Л.Л., Оцінка ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на основі показників їх оборотності: *Академічний огляд*. 2012. № 1 (36). С. 81–87.
2. Грицай О.І., Станасюк Н.С. Управління дебіторською заборгованістю підприємства в контексті її обліково-аналітичного забезпечення: *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск № 15. С. 825–832.
3. Белозерцев В., Єлісеєва О., Управління дебіторською заборгованістю та фактори впливу на її якість: *European Journal of Management*. 2021. № 29(1). С. 3–11.
4. Berliana F., Reviandani W., Vilantika E., Analysis of accounts receivable turnover AT. PT. t. XXV, a manufacturing company in Gresik: *Universitas Muhammadiyah Gresik. Jurnal Ilmiah Manajemen*, 2024. Vol. 5. No. 1. С. 1–14
5. Шип, В.Ю. Аналіз оборотності дебіторської заборгованості в системі управління підприємством: *Науковий вісник Ужгородського університету*. Видавництво УжНУ «Говерла», 2012. Вип. № 2 (36). С. 160–161.
6. Мазуренко В.О., Вдосконалення показників оцінювання ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства: *«Молодий вчений»*. 2019. Випуск № 1(65). С. 483–485
7. Бабіченко В.В., Дебіторська заборгованість: обліково-аналітичні аспекти: *Економіка та суспільство*. Випуск № 16, 2018. С. 876–882.
8. Степаненко О.І., Дубовик М.Ф. Аналіз дебіторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан та ділову активність підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2022. Вип. № 2. С. 116–125.
9. Трейтяк, І.В. Проблемні питання обліку дебіторської заборгованості: Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті : національна візія та виклики в глобалізації: зб. тез доп. XII Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених. ТНЕУ, 2015. С. 310–311.
10. Якубенко Ю.Л., Треніна Ю.М. Проблеми обліку розрахунків з дебіторами та пошук шляхів їх вирішення. *Економіка і суспільство*. Випуск № 12. 2017. С. 727–729.
11. Zymovets V. The excessive receivables of the enterprises: causes and consequences for the financial system of Ukraine. *Economy and Forecasting*, 2019. № 2. Pp. 5–18.
12. Mihalski G. Operational risk in current assets investment decisions: Portfolio management approach in accounts receivable. *Agricultural Economics – Czech*, 2008. Vol. 54, Pp. 12–19.
13. Серединська В., Загородна О. Напрями вдосконалення стратегічного управління на підприємстві. *Економіка і суспільство*. 2016. № 3. С. 276–282.
14. Побігун С. Аналіз підходів до здійснення процесу стратегічного управління. *Галицький економічний вісник*. 2015. № 1. Т. 48. С. 101–108.
15. Agarwal P., Gupta A. Harnessing the Power of Enterprise Resource Planning (ERP) and Customer Relationship Management (CRM) Systems for Sustainable Business Practices. *International Journal of Computer Trends and Technology*. 2024. № 72(4). P. 102–110
16. Renu G. The Influence of Technology on Accounting Practices in India: A Survey of Accounting Software Utilization by Micro Enterprises in Delhi, *European Journal of Theoretical and Applied Sciences*. № 1 (6) P. 1041–1052.
17. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом М-ва фінансів України № 291, редакція від 13.12.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 10.02.2025).
18. Бартерні операції: основи податкового обліку та оподаткування: *Податки та бухгалтерський облік*. 2012. № 39. С. 1–5. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2012/may/issue-39/article-60756.html?srsItd=AfmBOorprvYU6y2jw0IfPnWe_Mt-P8_luvg_QTrNsnE_7W-JuPEzPc (дата звернення 10.02.2025).

References:

1. Vlasova N. O., Nosach L. L. (2012) Otsinka efektyvnosti upravlinnia debitorskoiu ta kredytorskoiu zaborgovanistiu na osnovi pokaznykiv yikh oborotnosti [Assessment of the efficiency of receivables and payables management based on their turnover indicators]. *Akademichnyi ohliad*, no. 1(36), pp. 81–87. (in Ukrainian)
2. Hrytsai O.I., Stanasiuk N.S. (2018) Upravlinnia debitorskoiu zaborgovanistiu pidpriemstva v konteksti yii oblikovo-analitychnoho zabezpechennia [Management of enterprise accounts receivable in the context of its accounting and analytical support]. *Ekonomika i suspilstvo*, issue 15, pp. 825–832. (in Ukrainian)
3. Belozertsev V., Yelisieieva O. (2021) Upravlinnia debitorskoiu zaborgovanistiu ta faktory vplyvu na yii yakist [Accounts receivable management and factors affecting its quality]. *European Journal of Management. Issues*, no. 29(1), pp. 3–11. (in Ukrainian)
4. Berliana F., Revindani W., Vilantika E. (2024) Analysis of accounts receivable turnover at PT. XXY, a manufacturing company in Gresik. Universitas Muhammadiyah Gresik. *Jurnal Ilmiah Manajemen*, vol. 5, no. 1, pp. 1–14.
5. Shyp V. Yu. (2012) Analiz oborotnosti debitorskoi zaborgovanosti v systemi upravlinnia pidpriemstvom [Analysis of accounts receivable turnover in enterprise management system]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*, issue 2(36), pp. 160–161. (in Ukrainian)
6. Mazurenko V. O. (2019) Vdoskonalennia pokaznykiv otsiniuvannia efektyvnosti upravlinnia debitorskoiu zaborgovanistiu pidpriemstva [Improvement of evaluation indicators for enterprise accounts receivable management efficiency]. *Molodyi vchenyi*, issue 1(65), pp. 483–485. (in Ukrainian)
7. Babichenko V. V. (2018) Debtorska zaborgovanist: oblikovo-analitychni aspekty [Accounts receivable: accounting and analytical aspects]. *Ekonomika ta suspilstvo*, issue 16, pp. 876–882. (in Ukrainian)
8. Stepanenko O. I., Dubovyk M. F. (2022) Analiz debitorskoi zaborgovanosti, yii vplyv na finansovyi stan ta dilovu aktyvnist pidpriemstva [Analysis of accounts receivable, its impact on financial condition and business activity of the enterprise]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, issue 2, pp. 116–125. (in Ukrainian)
9. Treitiak I. V. (2015) Problemni pytannia obliku debitorskoi zaborgovanosti [Problematic issues of accounting for accounts receivable]. *Ekonomichnyi i sotsialnyi rozvytok Ukrainy v XXI stolitti: natsionalna viziia ta vyklyky hlobalizatsii*. Proceedings of the 12th International Scientific Conference of Young Scientists, pp. 310–311. (in Ukrainian)
10. Yakubenko Yu. L., Trenina Yu. M. (2017) Problemy obliku rozrakhunkiv z debitoramy ta poshuk shliakhiv yikh vyrishennia [Problems of accounting for settlements with debtors and ways to solve them]. *Ekonomika i suspilstvo*, issue 12, pp. 727–729. (in Ukrainian)
11. Zymovets V. (2019) The excessive receivables of the enterprises: causes and consequences for the financial system of Ukraine. *Economy and Forecasting*, no. 2, pp. 5–18. (in Ukrainian)
12. Mihalski G. (2008) Operational risk in current assets investment decisions: Portfolio management approach in accounts receivable. *Agricultural Economics – Czech*, vol. 54, pp. 12–19. (in Ukrainian)
13. Seredynska V., Zahorodna O. (2016) Napriamy vdoskonalennia stratehichnoho upravlinnia na pidpriemstvi [Directions for improving strategic management at the enterprise]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 3, pp. 276–282. (in Ukrainian)
14. Pobihun S. (2015) Analiz pidkhodiv do zdiisnennia protsesu stratehichnoho upravlinnia [Analysis of approaches to the strategic management process]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 48, no. 1, pp. 101–108. (in Ukrainian)
15. Agarwal P., Gupta A. (2024) Harnessing the Power of Enterprise Resource Planning (ERP) and Customer Relationship Management (CRM) Systems for Sustainable Business Practices. *International Journal of Computer Trends and Technology*, no. 72(4), pp. 102–110.
16. Renu G. (2024) The Influence of Technology on Accounting Practices in India: A Survey of Accounting Software Utilization by Micro Enterprises in Delhi. *European Journal of Theoretical and Applied Sciences*, no. 1(6), pp. 1041–1052.
17. Instruktsiia pro zastosuvannia Planu rakhunkiv bukhhalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpriemstv i orhanizatsii [Instruction on the application of the Chart of Accounts for accounting of assets, capital, liabilities, and business transactions of enterprises and organizations]: Approved by the Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 291, version of December 13, 2024. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (in Ukrainian)
18. Barterni operatsii: osnovy podatkovoho obliku ta opodatkovannia [Barter transactions: basics of tax accounting and taxation]. *Podatky ta bukhhoblik*, no. 39, pp. 1–5. Available at: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2012/may/issue-39/article-60756.html?srsLtd=AfmBOor-apvYU6y2jwT0IfPnWe_Mt-P8_luvq_QTrNsnE_7W-JuPEzPc (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 01.04.2025